

# ▶ FOLYTONOSSÁG ÉS VÁLTOZÁS

## AZ UNIÓ REGIONÁLIS POLITIKÁJA 1989 ÓTA



**Ronald Hall, a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság főigazgatója az elmúlt 25 év uniós regionális politikájának fejlődéséről és eredményeiről beszél.**

Az eredeti, 1957. évi Római Szerződés – amellyel a hat alapító ország létrehozta az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) – preambulumban az aláíró felek kijelentik, hogy törekednek arra, hogy „erősítsék gazdaságaik egységét, és biztosítsák harmonikus fejlődésüket a különböző régiók között meglévő különbségek és a hátrányos helyzetű régiók elmaradottságának csökkentésével”.

Ez a politikai prioritás a későbbiek során az uniós regionális politikában szorosan összekapcsolódott az európai integráció általánosabb folyamatával járó előnyökkel, különös tekintettel a gazdasági és monetáris unió létrehozására, aminek eredményeként végül bevezették az egységes valutát, az eurót. Az európai integráció folyamata során a pénzügyi federalizmusra vonatkozó elképzelést és a területi pénzügyi kiegyenlítés rendszerének létrehozását elutasították. Mindezek helyett 1989-től kezdődően elindult a kevésbé erős tagállamok és régiók gazdasági növekedését és fejlődését támogató rendszer bevezetése. Így a központi uniós költségvetés beruházási alapjaiból való részesedés révén a gyengébb tagállamok és régiók is osztozhattak a gazdasági és monetáris unió jelentette előnyökből.

Visszatekintve megállapíthatjuk, hogy az uniós regionális politika fejlődése számos vonatkozásban kettős természetű. Egyrészt olyan **újraelosztási mechanizmust** jelentett, amelynek célja – más ilyen mechanizmus hiányában – az Unió elmaradottabb területeinek támogatása volt. Másrészt olyan **gazdasági növekedési és fejlesztési mechanizmusként** is funkcionált, amely forrásaival korlátozott számú beruházási területet célt meg.

Azt mondhatjuk, hogy Európa politikai vezetői a regionális politika kezdeti szakaszában, 1989 és 1999 között, túl nagy hangsúlyt fektettek az újraelosztási dimenzióra, tehát talán túlzott erőfeszítéseket tettek a kohéziós és regionális politikához szükséges források megszerzésére, ugyanakkor viszont nem szenteltek kellő figyelmet a megszerzett források lehető legeredményesebb felhasználására.

### Beruházás a gazdasági növekedésbe

Mindez megváltozott, miután 2000-ben a tagállamok Lisszabonban olyan határozottabb együttes fellépés kialakítására irányuló cselekvési tervről állapodtak meg, amely – az erre az újfajta beruházásra elérhető összes forrás mobilizálásával – Európa (viszonylag gyengülő) nemzetközi versenyképességének javítását tűzi ki. Az elmúlt évtized költségvetési döntései révén a regionális politika vált az ilyen európai szintű beruházásoknak a messze legjelentősebb potenciális forrásává.

Ez fontos elmozdulást jelentett a regionális politika koncepciójában: az újraelosztás aspektusáról a gazdasági növekedés és fejlesztés területére került át a hangsúly. A regionális politika célja 2000-től kezdődően az egymást követő és egymással összefüggő uniós versenyképességi stratégiák – lisszaboni stratégia (2000), növekedési és foglalkoztatási stratégia (2005), Európa 2020 stratégia (2010) – megvalósítását szolgáló beruházási források biztosításának támogatása.

A stratégiák végrehajtásához szükséges európai beruházások biztosítása érdekében létfontosságú volt a többszintű finanszírozási rendszer módosítása annak érdekében, hogy az uniós prioritásokat regionális és helyi szinten hozott, konkrét beruházási döntésekké fordítsák le. Ez a regionális politikai programokhoz kapcsolódó feltételrendszer megerősítéséhez vezetett, aminek első lépése az volt, hogy a 2007–2013 közötti időszakra irányuló stratégiai programok kidolgozására vonatkozó követelményekben megjelölték a prioritást élvező, kulcsfontosságú beruházási területeket. Ezt a feltételrendszert a most kezdődő, 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozóan is megerősítették (legalábbis a jogszabályalkotás szintjén, mivel a tényleges végrehajtás még nem kezdődött el).



## Gazdasági stabilitás

A regionális politikát a válság utáni Európában nemcsak az uniós versenyképességi stratégia jelenlegi változatában (Európa 2020 stratégia) meghatározott célkitűzések megvalósítása irányítja, hanem az egész gazdasági és monetáris unió stabilitásának biztosítása is, a nemzeti makrogazdasági mutatókra vonatkozó uniós határértékek nem teljesítése esetén kiszabható lehetséges szankciókat is beleértve. Ezzel bizonyos értelemben bezárult a kör. Ahhoz, hogy az Unió képes legyen valódi európai regionális politikát bevezetni, szükség volt a gazdasági és monetáris unió folyamata által elért előrelépésekre is. Most pedig a gazdasági és monetáris unió megerősítéséhez van szükség a kohéziós és regionális politikára mint eszközre.

Az uniós kohéziós és regionális politika a paradigmaváltás ellenére megőrizte eredeti, szilárd újraelosztási dimenzióját, tehát a források többségét az egy főre jutó GDP alapján legszegényebbnek minősülő régiók kapják, ami önmagában is jelentős politikai eredmény.

A politikai diskurzus azonban megváltozott: a regionális politikára fontos allokációs szerep hárul az Európa gazdasági sikeressége szempontjából legfontosabb beruházási projektek kiválasztása terén. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a múlt problémáinak kompenzálása helyett a hangsúly átkerült a jövőre, azaz a nem kellő mértékben kiaknázott források mobilizálására és ezáltal az új lehetőségek megteremtésére. Végezetül pedig általánosan elfogadottá vált, hogy az Unió általános gazdasági célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a regionális politikának mind az elmaradottabb, mind a fejlettebb régiókban be kell avatkoznia, azonban a forrásokat mindenképpen a legelmaradottabb régiókra kell koncentrálni, ami így igazságos.